અકળલીલાની લાવણી

રચનાર*

વ્યાસ. વલ્લભરામ સુરજરામ

છપાવી પ્રસીદ્ધ કરનાર

મોતીલાલ મગનલાલ

અમદાવાદ*

રાયપુર ચકલામાં વિજય વાંચછીત પ્રેસમાં

વ્યાસ. વલ્લભરામ સુરજરામે

છાપ્યું*

સને ૧૮૮૬ સંવત ૧૯૪૨

કીંમત ત્રણ પાઈ

સુદામાને બતાવેલી અકળ લીલા.*

એક વખત વીઠ્ઠલવર ચાલ્યા;ભાવ ભક્ત ઉપર લાવ્યા;
બાળ સનેહી સુદામાને, મળવા માધવજી આવ્યા. ૧
સુદામાપુરી પ્રભુ પધાર્યા, નરનારીને હેત વાધ્યુ;
પવિત્ર પત્ની સુદામાની, હરજીને આસન આપ્યુ. ૨
સુદામા કેહેછે નારીને, ચઢાવ્ય ચુલે તપેલી;
શોદ્ધ શોદ્ધને નવે નીદ્દુ તે, આ હરીએ મને આપેલી.૩
મુશ્ટી તાંદુલ લઇ માધવે, મને ઘણો ગ્રહસ્થ કર્યો;
દળદર હતુ દાણા ન મળતા, તે દુખનો દીવસ હર્યો.૪
શામા રસોઇ કરવા બેઠી, શાક પાક સામગ્રી ઘણી;
રોટલોની શેર કણેક બાંધી, તેમાંથી અદશેર વણી. ૫
ત્યારે સુદામા કહે શામને શોદ ભુખ્યા બેશીરહીએ;
રસોઇ તઇયાર થવાઆવા નદીએ નાહાવાને જઇએ.૬
એટલે ઉઠયા શામ સુદામા, એક એકના કર ઝાલ્યા;
સ્વચ્છ ધોએલાં વસ્ત્રજલીધા, વાતો કરતા બેઉચાલ્યા.૭
સુદામા કહે સુણો શામજી, હું બ્રાહ્મણપર હેત લાવો
લોક વાત કરેછે માટે, અકળ લીલા બતાવો. ૮
એ અકળ લીલા જોવાને, મોહન હું મરૂ મથી;
શામ કહે અકળ લીલા જોવામાં કાંઇ સાર નથી. ૯
સુદામા કહે મારે જોવી, એમ કરતાં નદીએ આવ્યા;
અકળલીલાહરજીવનજી, દેખાડવા દીલભાવ લાવ્યા.૧૦
શામ કહે સુણો સુદામા, મન તણો મમત મેલો;

આધારથી ડુબકીમારશે તે,પેલેપાર કોણજાય પેહેલો.૧૧
એમ કહી ભુમતે ચઢીયા, પઢીયા નદીના નીરમાં;
ત્રણ લોકનો નાથજ્યાંથી,જઇ ઉભો સામી તીરમા.૧૨
અકળ લીલા નથી ઓછી, નઉતમ નટવર નાગરમાં;
હરીએ હરસેલો મેલ્યા, સુદામાને સાગરમાં. ૧૩
બે ઘડી કાઝે બાહાર નીકળ્યા, પસ્તાવો મનમાં કરતા;
ક્યાંગયું ઘરને કયાંછે ધનશામ,આંખે આસુડાભરતા. ૧૪
ધારે જળ જોઇ ભટકીઉઠયા, ભજવામાડયા દીનબંધુ;
નદી મારી કયા નાગાગઇ, કયાથીઆવ્યો આસીંધુ.૧૫
આજગથી નાહાંજાઉ ઉતરતો,કહી જુગદીશનુ ધ્યાનધર્યું;
દામોદરને દયા ઉપની, સાગર વચ્ચે ગામ કર્યું; ૧૬
તેમાં મલેચ્છ મનુષ્ય વાસ્યા, અવળી રીતી તે ચાલે;
બ્રાહ્મણ શુદ્ર સરવે સરખા, એકએકને કન્યા આલે.૧૭
તેવા ગામમા ગયા સુદામા, નગર શેઠ સામા મળ્યા;
બ્રાહ્મણ તમે ભલે પધાર્યા, કહીંને સાથે લેઇ વળ્યા ૧૮
વીપ્ર કહે સુદામાપુરી, કહો શેઠ કેટલે હશે;
શેઠ કહે સુદામાપુર મા, જાતાં વીશ વરસ થશે. ૧૯
વીસ દીનથી વાહાણ ગયાંછે, તે જઇને પાછાં આવશે;
પછી તમને ઘેર પોહોચાડે, સાઠ વરશે જવુ ફાવશે.૨૦
સુણી સુદામો સંતાપ કરતા, કોને ઘેર જઇને રહીશું;
પેટપાણી પુછવા લાગશે,ક્યાં જઇને અનજખાઇશું. ૨૧
શેઠ કહે સંતાપ નકરશો,સહુ તમારું કષ્ટ કાપું;

ખાવા પીવા ઓઢવા પેહેરવા, રેહેવાને મંદીર આપુ.૨૨
મારે પેટે પવીત્ર પુત્રો, તે દેઉ તમને કંન્યા;
સુદામાકહે લેઉ સુદની,થાય અતીઅધરમ અન્યા. ૨૩
ત્યારે શેઠ કહે આ ગામમાં, બ્રાહ્મણ શુદ્ર સહુ સરખા;
રાખજે એક અનમળવાનુ,ભુખે કયા માગશો વળખા.૨૪
એટલે સુદામા અકળાયા, ગામ લોક ગરદન ઘાલે;
સાટે વગશે ઘેર જવાનું; અન ઉદક વણ કેમ ચાલે.૨૫
અન ખઈરુને વટલાઈરુ, પગાગ્યામા ચીત્ત પેઠુ છે;
નાત રહી સુદામાપુરમા, ત્યા જાણવા કેણ બેઠુ છે. ૨૬
એવુ રાનજી કન્યા પરણ્યા, જુદા ઘરબાર લઈ રહ્યા;
પત્ની રાંધે પોતે જમે, ભાટો ભેગા ભ્રષ્ટ થયા. ૨૭
સુદામાએ સંસાર માંડયા, નારીને પંચ પુત્ર થયા;
પાડોશામા એકઅબળા મુઈતી,તેસારૂ સમશાનગયા.૨૮
ઘણુંક માણસ ગયુ મશાણે, મડદુ છોડીને જુએ;
જે નારી મુઈ તેનો નાથજી, આંખે આંસુથીરૂએ. ૨૯
કાષ્ટજ લાવી ચીતા ખડકી, ચીત્યામા બડુ જીવપેઠો;
નારીનુ મુગટ ખોળામા, લેઈને પીઉ બળવાબેઠો. ૩૦
સુદામા જોઈ વીસ્મય પામ્યા, બળનારો મુરખજેવો;
અસ્ત્રી સાથે પુરૂષ મરે, આ અનરથ અવળો કેવો.૩૧
તે સુણીને સહુ જન બોલ્યા, સુદામા તુ છે મતીયો;
ગામ આછે નારી પુઠે,સ્વામી હોયતે થાયસતીયો. ૩૨
સુદામા કહે આજ ખોટો, તેને તમે માન્યો ખરો;

એ પુરૂષ બળે નહી તેને, કહો ભાઇ તમે શું કરશો. ૩૩
લોક કહે ન તોટીએ ધારો, બાધીને સાથે લઇએ;
સારી રીતે બળે નહી તો, પરાણે બાળી દઇએ. ૩૪
સુદામા કહે અરે રામજી, સરવે લુચ્ચા લોક નડશો;
મારી પત્નીનો પંડ પડે, તો મારે બળવુ પડશે. ૩૫
એવો એવો સંતાપ કરતા, ભજતા શ્રી અંતર જામી;
હરી લાલાથી સુદામાની, પત્ની પણ મરણ પામી. ૩૬
સુદામાએ શબ દીઠુંને, પોક મેલી રડવા બેઠા;
જાણ્યુ મને જોડે બાંળશે, કોઠીયો વચ્ચે જઇ પેઠા. ૩૭
નગ્ર તણા ત્યાં લોકો આવ્યા, મડદુ ઉપાડય હાથે;
સુદામાને જોના કાહાડો, બળવા સારૂ લ્યો સાથે. ૩૮
સાંભળીસુદામા થરથર ધ્રુજ્યા, ખુણે રહી આખ્યો ચોળે;
લોક નાઠીઆ લેઇ લાકડીયો, કોઠી કબાળા ખોળે. ૩૯
ખુણામાંથી ખોળી કાહાડયા, ખેંચીને બારણે લાવ્યા;
હાથ ઝાલી હડવા નાહીઆ, તેડીને મશાણ આવ્યા. ૪૦
ચીતાખડકી સહુલોક બોલ્યા, બાકી નહીરહે વોત્યામાં;
પેહેલેથી સુદામા રામજી, બીરાજો આ ચીતામાં. ૪૧
સાંભળી સુદામા કરે શોશના, અગનીના ભડકા થાશે;
ફોલ્લા ઉઠશે પાણી ફુટશે, દુખ પામીને જીવ જાશે. ૪૨
અગનીના બ્રમાયને જીવજાય, બળ્યુ બળવુ નારી સંગે;
તે કરતાં પડુ દરીયામાં, વેદના વ્યાપે નહી અંગે. ૪૩
એવુ મન વિચારી બોલ્યા, બળવાને તઇયાર થાઉ છુ;

ઉભારહો ભાઇ મેલોમને, એકવાર નાહાવા જાઉછુ.૪૪
એમ કહીને છેતરી ચાલ્યા, જળમાં જ પાપાત કીધો.
સ્નેહી સુદામાને સાંમળીએ, નદીમાં ખેંચી લીધો.૪૫
સુદામાએ ડોકુ કાહાડયુ, એટલે હસ્યા વનમાળી;
પ્રભુકહે તમેછો પાછળ, હું આગળછુ ક્યો તાળી.૪૬
સુદામા કહે શેની તાળી, ઘણાંક વરસ વહી ગયાં;
સાચુ કહેજો સમછે મારા, કયારનાએહી ઉભા રહ્યા.૪૭
કૃષ્ણ કહેકે હમણાં આવ્યા, નારી રાંધી રહી હશે;
વીઠુલ કહે વસ્ત્રજ પેહેરો, રસોઇ ઠંડી થઇ જશે.૪૮
સુદામા કહે શુ બોલોછો, રસોઇ શેની ઠંડી થઇ;
પ્રભુ મસ્કરી કરવાની, ટેવ તમારી ગઇ નહી. ૪૯
તે કરતાં તમારૂ બોલ્યુ, સત્ય હોયતો વાત કહું;
એ વારતા કોને નવ કેહેશો,કહોતો હાંશી કરે સાઉ.૫૦
મહારાજા તમ સાથે સરત, કરી પાણીમાં પળીયા;
કીનારે કેમ આવ્યો નહી,સાગરજળમાં નીકળીયો.૫૧
ત્યાં સોહામણું નગ્ર નીરખ્યું, ભ્રષ્ટા ભ્રષ્ટી સોપાણી;
ઉંચ નીચને એક્ર ભોજન, અનીતી દુઃખની ખાણી.૫૨
ત્યાં હું જાગો વીના થયો, સહુદના ઘરમાં પેઠો;
ખાન પાન સસરે પુર્યું; તેની પુત્રી પરણી બેઠો. ૫૩
ચોખા રેહેવા મન ધાર્યું પણ, અન ઉદકવણ ટટળાયો;
જેનીચ જાતી પરણ્યો તેનુ, રાંધ્યુ જમી વટલાયો.૫૪
વટલીને ઘર સંસાર માંડયો, પાંચ પુત્ર તનેજ થયા;

તે વાતને બહુદીવસ વીત્યા, તેવારના શું કીધા કામા.૫૫
સુણીને સાંમળીયે બોલ્યા, બાહ્મણ તમારૂ આવ્યું
શોસીધુ શાંસું કરશ છેયાં, શું તમને સ્વપનું આવ્યું ૫૬
જાણતછો ને લવરી માટી, ન બોલસો દખશે દાચું;
સુદામાકહે સોગન તમારા. નાહી સપનું એછે સાચું; ૫૭
શામકહે સાચું હોયેતો, સંગતમા રો પર હરીયે;
બ્રાહ્મણ જાતીભ્રષ્ટ થયાતે, નીચની સોબત કેમ કરીયે; ૫૮
વિઠ્ઠલ વદે કહુ વિશ્વમાં, ચાડી કરવા ચોરે ચડુ;
સુદામા કહે વાત ન કરશો, પ્રભુ તમને પાય પડુ.૫૯
તવ શામળીયો કહે સંચરીયે, તમારી નારી પાસે;
મારૂ કે તમારૂ સાચું, સઘળુ તે ત્યાં જણાશે. ૬૦
લવરી માંટી ભાગ પીધેલી, કહીને કૃષ્ણ કર ઝાલ્યા;
ગાંડામાં ગણી કાહાડીને, સાથે લઇ મેહેલે ચાલ્યા.૬૧
ઘરમાં સ્નેહી સાથે પેઠા, અકળ લીલા બહુ પાકી;
રામાની રસોઈ જોઈતા, નવટાંકની રોટલી ખાકી.૬૨
તેવું જોઇને ઝાંખા થયા સુદામા પટોયા વીશ્વા;
શામકહે તમે સંસાર માંડયો, તેરાવળી મારી લીલા.૬૩
સુદામા કહે અકળ લીલા, શું વિખાણું મુખ કથી;
શ્રીકૃષ્ણજી તમારી લીલા, સપને પણ જોવીનથી. ૬૪
સુદામાજી બન્યા બાવરા ભક્ત જનને મન ભાવે;
વ્યાસ વલ્લભ વાણીછે વદ કૃષ્ણ કળ્યા માં કેમ આવે૬૫

સમાપ્ત